

שנפלו לישראל מבית אבי אמו כהן עסקינן, ובדין "מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין" או לא, הוא דקמפילגי: (3)

מר — רבי — סבר: "מתנות שלא הורמו [ביד הסב הכהן] כמי שהורמו דמיין", וזכה בהם הסב להורישם לנכדו שלא יצטרך אלא

דכן משמע כהתוספות גם ברש"י בבא קמא סו א ד"ה עד שצבעו, והיינו שכתב שם רש"י גבי כהן שחטף ראשית הגז דזכה בו, ולפי מה דמשמע מרש"י בסוגיין שהוא סובר כהריטב"א ולא כהרמב"ן והרשב"א, צריך לכאורה לחלק בין כהן שגנב מתנות כהונה, לאחר שגנב מתנות כהונה מישראל, וצריך תלמוד.

3. א. בנדרים פה א, רצתה הגמרא לפרש את מחלוקתם, דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון, וחלוקים הם בדין "מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין" ואפילו בסתם ישראל, והיינו, דלמאן דאמר "מתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין", כי אז משלם לו את דמי טבלו, אפילו אם טובת הנאה אינה ממון, [ויש להסתפק לפי הסלקא דעתין, אם משלם לו כערך חולין, או כערך תרומה, או כערך טובת הנאה שיש לו בה]; ודוחה הגמרא שאינו כן "ואי טובת הנאה אינה ממון, מה לי הורמו מה לי לא הורמו", ופירש הר"ן: דכיון דטובת הנאה אינה ממון, כי לא הורמו מאי הוי, דהא פתיכי ביה תרומה ומעשר שאין לו בהן כלום"; וכמסקנת הסוגיא שם מוכח גם בסוגייתנו, מדהוצרכו לומר שהמחלוקת היא בשנפלו מבית אבי אמו כהן. אך ראה בפירושו הרא"ש שם, שכתב דגם כוונת הגמרא בסלקא דעתין לא היה אלא בישראל שנפלו לו טבלים מבית אבי אמו כהן, וראה מה שכתבו התוספות שם], ובר"ן לא משמע כן.

ב. לעיל בעמוד א עמד רש"י על הקושיא למה אמרו לעיל בגמרא לפרש את משנתנו "המקדש בתרומות ומעשרות" דמיירי בישראל

או שמא אף לפי צד זה חיובו הוא משום שהוא חשוב כשלו — וכשם שמצינו לגבי חמץ שמשום "טובת הנאה ממון" הרי הוא חשוב כשלו — אלא שמכל מקום אינו חייב לשלם לו יותר מאשר השויות שיש לו בה; ולשון רש"י בד"ה משלם לו דמי טבלו של חברו משמע כהכרעת הריטב"א, שהרי כתב: "משלם לו דמי טיבלו, אף דמי תרומה ומעשר", ובפשטות כתב כן רש"י גם לפי הסלקא דעתין שהביאור הוא משום ש"טובת הנאה ממון"; וכן כתב בתוספות רי"ד: "ומר סבר טובת הנאה ממון, פירוש, ואם יאמר לו אני אתן לך כפי טובת הנאה שבהן, אין שומעין לו, שכיון דבר תשלומין נינהו, חייב ליתן לו הפירות כאשר היו", וכן משמע לשון פירוש הרא"ש בנדרים פה א שכתב: "דרבי סבר טובת הנאה ממון, הילכך צריך לשלם לו כל דמי הטבל".

ב. ואולם אין שיטה זו מוסכמת, וראה ברמב"ן וברשב"א כאן, שכתבו כפירוש ראשון של הריטב"א; וכן דעת הר"ן בנדרים פד ב. וראה בתוספות בבבא מציעא ו ב [דיבור הנמשך מעמוד קודם] שכתבו גבי תקפה כהן שלא ברשות, שהוא משלם לו רק כפי טובת הנאה שיש לו בו, למאן דאמר "טובת הנאה ממון", וב"קצות החושן" סימן רעה סק"א ד"ה אמנם אכתי, כתב "דאפילו למאן דאמר טובת הנאה ממון, אינה אלא בערך טובת הנאה דאית להו לבעלים חלק, וכמו שכתבו תוספות פרק קמא דמציעא", ומבואר מדבריו ששיטת תוספות כדעת הרמב"ן והרשב"א, [וראה "קהלות יעקב" הנדמ"ח בבא מציעא סימן י].

והנה בגליון הש"ס לרבי עקיבא איגר, כתב,